

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Humanistiska fakulteten
Översättarprogrammet
Institutionen för språk och litteraturer, källspråk franska

Bisats, fras eller samordning?
En korpusbaserad studie av svenskans motsvarigheter till den
franska verbkonstruktionen *gérondif*

Linn Ericsson

Självständigt arbete, 15 högskolepoäng
Översättarutbildning 2, ÖU2200, Masterutbildning
VT 2011

Handledare: Mårten Ramnäs
Examinator: Ingmar Söhrman

Sammandrag

Den franska verbkonstruktionen *gérondif*, som är mycket vanlig i både tal- och skriftspråk, saknar direkta motsvarigheter i andra språk. För översättare från franska kan *gérondif* därför utgöra ett problem. Den här studien är en korpusbaserad undersökning av svenska motsvarigheter till den franska *gérondif*-konstruktionen. Korpusen som ligger till grund för studien är en svensk-fransk parallellkorpus, *le Corpus Parallèle Suédois-Français*, som har byggts upp vid Göteborgs universitet. Den består av tio svenska romaner och deras franska översättningar samt tio franska romaner och deras svenska översättningar. De tio första exemplen på *gérondif* i varje roman, dvs. totalt 200 exempel, har använts i undersökningen.

Exemplen delades in i sju kategorier beroende på *gérondif*-konstruktionens betydelse, dvs. vilken relation den uttrycker i förhållande till meningens överordnade verb. Betydelseerna som uttrycks i kategorierna är en samtidighet, en tidsmarkering eller relationen medel, orsak eller villkor. Kategorin samtidighet, med sina tre underkategorier, samlade flest exempel. Den näst största kategorin i undersökningen är den där *gérondif*- verbet uttrycker en tidsmarkering i förhållande till det överordnade verbet, och därefter följer kategorin där *gérondif*-konstruktionen uttrycker medel, orsak eller villkor. Slutligen finns det en kategori som innehåller de exempel som uttrycker både tid och medel/orsak beroende på tolkning.

Undersökningen visar på tydliga mönster vad gäller svenska motsvarigheter till *gérondif*. De vanligaste svenska motsvarigheterna är samordning, bisats, prepositionsfras eller ett motsvarande svenskt verb. Dessa motsvarigheter varierar beroende på kategori, dvs. beroende på *gérondif*-konstruktionens betydelse i förhållande till det överordnade verbet.

Nyckelord: Översättning, *gérondif*, svenska, franska, korpus

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte	1
1.2	Material	1
1.3	Metod	2
1.4	Tidigare forskning	3
2	Teoretisk bakgrund	5
2.1	Korpusstudier inom översättningsvetenskapen	5
2.2	Gérondif	6
2.2.1	Gérondif: form, användning och betydelse	7
2.2.2	Gérondif enligt svenska grammatikböcker i franska	9
3	Resultat och diskussion	11
3.1	Samtidighet	14
3.1.1	Svensk motsvarighet: samordning	15
3.1.2	Svensk motsvarighet: bisats	16
3.1.3	Svensk motsvarighet: prepositionsfras eller presens particip	17
3.2	Samtidighet – överordnade verbet är ett sägeverb	17
3.2.1	Svensk motsvarighet: samordning	18
3.2.2	Svensk motsvarighet: bisats	19
3.2.3	Svensk motsvarighet: ett svenskt verb	19
3.3	Samtidighet: gérondif-verbet specificerar det överordnade verbet	20
3.3.1	Svensk motsvarighet: ett verb	20
3.3.2	Svensk motsvarighet: två verb	22
3.4	Samtidighet – gérondif-frasen föregås av <i>tout</i>	23
3.4.1	Svensk motsvarighet: bisats	24
3.4.2	Svensk motsvarighet: samordning	25
3.5	Tid	26
3.5.1	Svensk motsvarighet: tidsbisats	26
3.5.2	Svensk motsvarighet: prepositionsfras	27
3.6	Tid och medel/orsak	28
3.6.1	Svensk motsvarighet: tidsbisats	29

3.6.2	Svensk motsvarighet: övriga	30
3.7	Medel, orsak eller villkor	30
3.7.1	Svensk motsvarighet: prepositionsfras	31
3.7.2	Svensk motsvarighet: övriga	32
4	Sammanfattning och avslutning	33
	Material- och litteraturförteckning	36

1 Inledning

Att översätta innebär alltid en tolkning av den ursprungliga texten. Det är inte bara litterära drag, symboliska betydelser eller flertydiga begrepp som kan försvåra översättningsarbetet utan även grammatiska konstruktioner som saknar motsvarighet i målspråket kan vara problematiska. När man översätter från franska till svenska upptäcker man flera grammatiska konstruktioner som saknar uppenbara, svenska motsvarigheter. En av dessa är verbkonstruktionen *gérondif*. Vid flera tillfällen när jag har arbetat med en översättning har jag upptäckt att konstruktionens betydelse är svårfångad.

Tegelberg (2005:152) anser att svenska studenter i franska vid översättning till franska har svårt för att använda de så vanliga franska satsförkortningarna, som ofta motsvarar svenska bisatser. Bland dessa satsförkortningar nämns *gérondif*-konstruktionen. Det faktum att *gérondif*-konstruktionen saknar en direkt svensk motsvarighet speglar de strukturella skillnader som finns mellan svenskan och franskan. Medan svenskan helst använder finit verbform är det i franskan vanligare med infinita verbkonstruktioner (Tegelberg 2005:152).

1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka vilka svenska motsvarigheter som finns till den franska verbkonstruktionen *gérondif*. Genom att göra en kontrastiv studie som grundar sig på en svensk-fransk parallellkorpus hoppas jag kunna hitta mönster för svenska motsvarigheter till den franska konstruktionen. Ur en översättningsvetenskaplig synvinkel visar uppsatsen därmed vilka möjligheter en översättare till svenska har vad gäller den franska verbkonstruktion som den här undersökningen behandlar.

1.2 Material

För min undersökning av svenskans motsvarigheter till *gérondif* har jag använt en svensk-fransk parallellkorpus, *le Corpus Parallèle Suédois-*

Français (CPSF). Den har byggts upp vid Institutionen för romanska språk, numera Institutionen för språk och litteraturer, vid Göteborgs universitet. Med *parallellkorpus* menas här en korpus som är uppbyggd av par av texter, där den ena texten är en översättning av den andra (Ramnäs 2008:3).

Korpusen består av tio svenska originalromaner och deras franska översättningar samt tio franska originalromaner och deras svenska översättningar. Detta innebär att korpusen enbart innehåller skönlitterär text, vilket kan ha betydelse för resultaten av undersökningen. Sammanlagt innehåller korpusen ca 2,8 miljoner ord. Alla romanerna i korpusen är från 1900-talet och representerar olika författare och översättare, 20 olika författare och 17 olika översättare (Ramnäs 2008:5).

1.3 Metod

Gérondif är en mycket vanlig fransk konstruktion och även vanligt förekommande i korpusen där gérondif finns belagt 2 638 gånger. Detta motsvarar ungefär ett belägg på varannan sida i de franska texterna. Av praktiska skäl har jag varit tvungen att begränsa materialet och för att få en bra spridning både vad gäller författare och översättare tog jag ut de tio första exemplen på gérondif i varje roman. Jag har därmed använt både franska originaltexter och deras svenska översättningar och svenska originaltexter med tillhörande franska översättningar. Detta innebär att jag då också kan se eventuella tendenser vad gäller s.k. *translationese*, dvs. att översättningar kan innehålla drag som reflekterar att de påverkats av källtexten (Johansson 2001:162). Eftersom korpusen innehåller tjugo romaner (tio svenska och tio franska originalromaner samt deras översättningar), omfattar studien totalt 200 exempel.

Dessa 200 exempel har delats in i olika kategorier som baserar sig på den indelning som Halmøy (2003) använder i sin studie av franskans gérondif. I Halmøys studie delas gérondif-fraserna in i olika grupper efter betydelsen (se avsnitt 2.2.1 nedan). Så är också fallet i min kategorisering, som alltså i ett första steg grundar sig på den franska betydelsen, för att sedan delas in i ytterligare kategorier beroende på den svenska motsvarigheten. Den teoretiska modellen för min undersökning baseras alltså på Halmøys indelning, men skiljer sig från hennes på så sätt att några kategorier har lagts till och andra tagits bort. Anledningen till att jag valt en egen kategorisering är att den bättre speglar det material som har använts i studien. Min indelning omfattar

sju kategorier medan Halmøy använder sig av fem. Jag vill dock betona att de kategorier jag har lagt till nämns i Halmøy, men de ingår där i andra kategorier. Det jag har gjort är att se dessa som underkategorier till en av de större. En närmare presentation av kategorierna och indelningen av dessa finns i början av kapitel 3.

I alla exempel i uppsatsen har *gérondif*-konstruktionen markerats med understrykning och det överordnade verbet står i kursiv stil. Motsvarande svenska uttryck, oavsett ordklass och frastyp, har markerats på samma sätt. I avsnitt 2.2.1 nedan, om Halmøys indelning av *gérondif*, har jag lagt in en egen, direkt översättning av det franska exemplet när den svenska motsvarigheten inte tydligt visar anledningen till Halmøys kategorisering. Denna står inom parentes direkt efter det franska exemplet. I kapitel 3 diskuteras endast de mest frekventa svenska motsvarigheterna för sig, eftersom de motsvarigheter som bara förekommer en eller två gånger inte kan anses visa på tydliga mönster. Jag har ändå valt att inkludera dessa i tabellerna för att det tydligt ska synas vilka svenska motsvarigheter som förekommer i materialet. Om exemplet är hämtat från en fransk eller svensk originaltext anges genom författarens efternamn efter exemplet. En fullständig förteckning över romanerna i korpusen finns i material- och litteraturförteckningen. Oavsett källtext står det franska exemplet först eftersom jag alltid utgår från *gérondif*-konstruktionen.

1.4 Tidigare forskning

Ingen större kontrastiv svensk-fransk studie har, såvitt jag vet, tidigare ägnats *gérondif*-konstruktionen. Detta kan tyckas förvånande eftersom det inte finns någon motsvarande konstruktion på svenska. Däremot har det gjorts en norsk-fransk kontrastiv studie på området, liksom en djupgående studie av *gérondif*-frasen på franska. Den senare är gjord av Halmøy vid Bergens universitet i Norge. I en studie från 2003 analyserar hon *gérondif*-frasen syntaktiskt och semantiskt. Den kontrastiva norska studien är gjord av Titlestad (2007) vid Oslo universitet och lånar i stor utsträckning sitt teoretiska ramverk från Halmøys arbete. Titlestads studie är korpusbaserad och innehåller både litterär och icke-litterär text. Korpusen är en norsk-fransk parallellkorpus som är en del av *Oslo Multilingual Corpus*. Totalt ingår 384 exempel på *gérondif* i Titlestads (2007:7) studie, 200 från franska originaltexter och 184 från franska översättningar från norska.

Eftersom det saknas svenska studier på området kommer jag att jämföra mina resultat med Titlestads. Detta är möjligt eftersom

svenskan och norskan är förhållandevis lika. I jämförelsen är det dock viktigt att komma ihåg att min studie enbart baseras på skönlitterär text, medan Titlestad använde en korpus som även innehöll annan typ av text.

2 Teoretisk bakgrund

Detta kapitel inleds med en kort presentation av korpusstudier inom översättningsvetenskapen. Därefter följer en genomgång av den franska verbkonstruktionen *gérondif*. Det senare avsnittet är uppdelat i två delar: *gérondif*-frasens form, användning och betydelse och en genomgång av hur franska grammatikböcker på svenska beskriver *gérondif*.

2.1 Korpusstudier inom översättningsvetenskapen

Korpusstudier började förekomma inom översättningsvetenskapen (CTS, *Corpus Translation Studies*) vid samma tid som disciplinen gick från en preskriptiv till en deskriptiv inriktning (Tymoczko 1998:1). CTS har sitt ursprung i två områden, korpuslingvistik och DTS, *Descriptive Translation Studies* (Laviosa 2002:5). DTS utvecklades av Toury och baseras på två grundläggande idéer. Den första är att översättningar är en produkt av målspråkskulturen och den andra att översättningar ska ses som självständiga texter istället för texter som återger andra texter. Genom att först analysera översättningen som en självständig text och därefter analysera källtexten för att slutligen jämföra käll- och måltext med varandra, menar Toury att det är möjligt se mönster i översättningsprocessen (Laviosa 2002:10–12).

Den moderna korpuslingvistik föddes i början av 1960-talet när den första datorstödda korpusen upprättades i Storbritannien. En korpus kan definieras som ”a collection of pieces of language that are selected and ordered according to explicit linguistic criteria in order to be used as a sample of the language” (EAGLES 1996 [www]). Även om målet med korpusar är att de ska representera det aktuella språket eller språken, är en korpus ändå aldrig helt representativ (Laviosa 2002:6). En korpus kan aldrig användas prototypiskt, eftersom den alltid byggs upp av människor som är präglade av en viss tid, av en viss kultur och av personliga intressen (Tymoczko 1998:3). Inom den kontrastiva lingvistik och översättningsvetenskapen används korpusar numera för

att bekräfta och förtydliga teorier som tidigare saknat empirisk evidens (Granger 2003:19).

Den teoretiker som introducerade korpusstudier i översättningsvetenskapen var Baker. Hon menade att man med hjälp av korpusstudier skulle kunna beskriva översättningar genom att studera de lingvistiska drag som i högre grad återfinns i översättningar än i original och som är desamma oavsett språkpar (Laviosa 2002:18–19). Till att börja med fokuserades studier inom CTS på likheter och skillnader mellan översatta och icke-översatta texter, och texter studerades kontrastivt för att hitta mönster för översatta texter i allmänhet. Under de år som forskare har arbetat med korpusstudier inom översättningsvetenskapen har man insett att det är nödvändigt att begränsa sådana slutsatser till specifika språkpar (Baker 2004:28–29). CTS innebär att man kan studera stora mängder data och få tillgång till texter även från små språk och kulturer runt om i världen. Tymoczko (1998:1) menar att CTS därmed förändrar översättningsvetenskapen både kvantitativt och kvalitativt.

Den vanligaste typen av korpusar som används inom översättningsvetenskapen är parallellkorpusar, dvs. korpusar som innehåller källtexter med översättningar till ett eller flera språk (Granger 2003:20). Eftersom en korpus innehåller ett begränsat antal exempel av ett givet uttryck, finns det alltid en risk att exemplen inte visar en typisk användning (Mossberg 2006:18). Precis som för andra korpusar är alltid den mänskliga faktorn inblandad när en parallellkorpus byggs upp. Det rör sig både om det faktum att den person som skapat korpusen färgas av sin tid, osv. och att en översättning alltid är ett resultat av en översättares individuella stil och tolkning (Baker 2004:29). Det finns också många fördelar med korpusstudier. Att ett exempel finns med i en korpus antyder att det representerar en möjlig användning eller översättning. Även om det kan hävdas att en korpus inte är representativ pga. sitt begränsade innehåll kan man ändå argumentera för användandet av korpusbaserade studier. Alla lingvistiska studier är på något sätt begränsade i sitt innehåll och med en korpus baseras studien på exempel som används och fungerar i verkligheten (Mossberg 2006:18).

2.2 *Gérondif*

Gérondif är en fransk verbkonstruktion som är mycket vanlig i både talspråk och skriftspråk (Halmøy 2003:3). Den är intressant ur översättningsvetenskaplig synvinkel eftersom det inte finns några

exakta motsvarigheter till konstruktionen i andra språk, vare sig i latinet, i de andra romanska språken eller i de germanska språken (Halmøy 2003:3). Den närmaste motsvarigheten till *gérondif* i t.ex. engelskan är *-ing*-formen, men formerna skiljer sig åt. Dels används *-ing*-formen i engelskan i två fall där det inte är möjligt med *gérondif* i franskan (vid progressiv aspekt och när den motsvarar en fransk infinitivkonstruktion), dels kan olika prepositioner inleda den engelska konstruktionen medan *gérondif* alltid inleds med prepositionen *en* (Halmøy 2003:12).

2.2.1 *Gérondif: form, användning och betydelse*

Gérondif bildas genom att prepositionen *en* sätts framför verbet och genom att ändelsen *-ant* läggs på verbstammen (*V*). Konstruktionen ser därmed ut på följande sätt: *en V-ant*. Den böjs inte efter tempus, modus, aspekt eller person (Halmøy 2003:70).

Gérondif-konstruktionen har bara en möjlig satsfunktion, adverbial, vilket innebär att den är en bestämning. Den är en icke-restriktiv bestämning, vilket betyder att den kan tas bort utan att satsen blir ogrammatisk. *Gérondif*-konstruktionen kan ta adverbets bestämningar, samtidigt som den i egenskap av verb också kan ta verbets bestämningar. Den har inte något explicit uttryckt subjekt, utan har oftast samma subjekt som det överordnade verbet (Halmøy 2003:70).

Halmøy (2003:91) delar i sin studie in användningen av *gérondif* i fem grupper beroende på vilken betydelse *gérondif*-frasen uttrycker i förhållande till det överordnade verbet. *Gérondif* har ingen betydelse i sig utan får sin betydelse från sammanhanget, särskilt från relationen med det överordnade verbet (Titlestad 2007:23–24). I den första av dessa grupper (RT) finner man *gérondif*-fraser som uttrycker s.k. *repère temporel*, dvs. en tidsmarkering av satsens överordnade verb. *Gérondif*- verbet fungerar då som ett tidsadverbial som preciserar tiden för det överordnade verbets handling. *Gérondif*-verbet uttrycker i den här användningen ofta en förflyttning (Halmøy 2003:92):

Elle ne *rencontra* personne en sortant par la cour, se hâtant le long du fournil apparemment désert.

Hon *mötte* ingen när hon gick över gården och skyndade sig förbi bagarstugan som till synes var övergiven. (Queffélec)

Den andra gruppen (A) innehåller gérondif-fraser där de två verbprocesserna påverkar varandra med sambandet medel, orsak eller villkor, i exemplet nedan det förstnämnda:

En me penchant sur les côtés et en avant, j'*essaie de trouver* différents angles de vue.

Genom att böja mig åt sidorna och framåt, *prövade* jag olika blickpunkter. (Bergman)

I den tredje gruppen (B) finns det ingen logisk koppling mellan verben, utan de två verbens handlingar uttrycker endast en samtidighet:

Ces jeunes gens m'*émerveillent*: ils *racontent*, en buvant leur café, des histoires nettes et vraisemblables.

Jag är alldeles förbluffad över de här unga männen: medan de sitter där och dricker kaffe berättar de historier, som förefaller sannolika och som har klara konturer. (Sartre)

De två sista grupperna kan sägas vara undergrupper till A och B (A' och B'), där verbet i gérondif-frasen kan tolkas som en hyponym till det överordnade verbet. I A' uttrycker gérondif-frasens verb den konkreta betydelsen av det överordnade verbets abstrakta eller metaforiska innebörd:

J'*avais accompli*, en te fécondant, ce que tu attendais de moi.

(Jag hade uppfyllt vad du väntade dig av mig genom att befrukta dig. [min översättning])

Sedan jag hade skänkt dig dem *hade jag uppfyllt* vad du väntade dig av mig. (Mauriac)

I B', däremot, preciserar gérondif-frasens verb det överordnade verbets betydelse (Halmøy 2003:91) genom att uttrycka sättet på vilket det överordnade verbets handling utförs (Halmøy 2003:104):

L'homme *regardait* le garçon en plissant les yeux, d'un air gai et aimable, il ouvrit le sac brun et le posa sur ses genoux.

(Mannen *tittade* på pojken och kisade... [min översättning])

Mannen kisade gladlynt och vänligt på pojken, öppnade den bruna väskan och satte den i sitt knä. (Enquist)

En gérondif-fras kan föregås av olika adverb, varav det vanligaste är *tout* ('helt, fullt alldeles') (Halmøy 2003:125). *Tout* före en gérondif-

fras kan antingen tillföra ett motsatsförhållande eller förstärka en samtidighet (Halmøy 2003:125). *Gérondif* som föregås av *tout* förekommer endast i den kategori som Halmøy benämner B, dvs. när det inte finns någon logisk koppling mellan verbprocesserna i överordnade verbet och *gérondif*- verbet, utan endast en samtidighet (Halmøy 2003:130). I följande fall uttrycker *gérondif*-frasen en motsättning som förstärks med *tout*:

J'ai l'habitude de bavarder un peu avec eux, de les interroger, tout en ne sachant pas pourquoi je le fais, car je ne les aime pas.

Jag brukar prata lite med dem, fråga ut dem, fast jag inte vet varför jag gör det, jag tycker inte om dem. (Lagerkvist)

Gérondif ska inte förväxlas med verbformen presens particip som formmässigt är mycket lik *gérondif*. Enda skillnaden är att presens particip saknar prepositionen *en*, och den ser därmed ut på följande sätt: *V-ant*. Medan *gérondif* bara kan fungera som adverbial i satsen kan presens particip ha många olika funktioner, t.ex. predikat och attribut (Halmøy 2003:4). Dessutom finns det stilistiska skillnader mellan *gérondif* och presens particip. Presens particip återfinns främst i det litterära skriftspråket, medan *gérondif* används inom alla register i franskan, i både skriftspråk och talspråk (Halmøy 2003:161, Eriksson 1997:114).

2.2.2 *Gérondif enligt svenska grammatikböcker i franska*

Nedan följer en sammanställning över hur fyra franska grammatikböcker på svenska beskriver *gérondif*. Eftersom svenska grammatikböcker är det hjälpmedel som översättare från franska till svenska till stor del använder vid grammatiska problem, är det intressant att se hur olika grammatikörer beskriver *gérondif*. De böcker som jag har undersökt är *Fransk grammatik* (Boysen 1996), *Gleerups franska grammatik* (Hansén & Schwartz 1992), *Fransk universitetsgrammatik* (Pedersen m.fl. 1989) och *Bonniers franska grammatik* (Wall m.fl. 1999). Franskspråkiga grammatikböcker kommer inte att tas upp här eftersom den här studiens främsta syfte är att undersöka svenska motsvarigheter till *gérondif*. Därmed är det av större vikt att konstatera hur *gérondif* beskrivs ur ett svenskspråkigt perspektiv.

Alla fyra grammatikböcker inleder med att *gérondif* bildas genom att *en* läggs till presens particip (Boysen 1996:365, Hansén & Schwartz

1992:225, Pedersen m.fl. 1989:333, Wall m.fl. 1999:234). Hansén & Schwartz (1992:226) hävdar att konstruktionen kan uttrycka samtidig handling, medel och sätt. Dessa tre betydelser nämns också av Wall m.fl. (1999:236) och Pedersen m.fl. (1989:334), som också menar att både *gérondif* och *presens particip* kan ha tidsbetydelse, med den skillnaden att *presens particip* används om handlingar som inträffar före eller efter huvudhandlingen, medan *gérondif* används om handlingar som är samtida med huvudhandlingen. Boysen (1996:365–366) nämner att *gérondif* används i förbindelse med ett verb för att uttrycka medel, villkor, medgivande (framför allt med *tout*) och tid, samt att *gérondif* markerar handlingar som sker samtidigt, vilket kan förstärkas med *tout*. Tre av böckerna nämner att *gérondif* kan förstärkas med *tout* (Boysen 1996:366, Hansén & Schwartz 1992:225, Pedersen m.fl. 1989:334).

Hansén & Schwartz (1992:226) tar upp hur *gérondif* används tillsammans med ett sägeverb, dvs. att man i franskan inte kan ”samordna två verb, om det första står i omvänd ordföljd. Det andra verbet står i stället i *gérondif*”. Även Wall m.fl. (1999:236) nämner detta, men nöjer sig med att konstatera att *gérondif* används i sägesatser för att koppla ett verb till sägeverbet. Dessa båda böcker nämner också att *gérondif* hör till satsens subjekt, medan *presens particip* hör samman med objektet (Hansén & Schwartz 1992:22) eller ”med ordet som kommer närmast” (Wall m.fl. 1999:236). Boysen (1996:365) nämner att *gérondif*-konstruktionens subjekt oftast är detsamma som satsens subjekt.

3 Resultat och diskussion

Som framgår av avsnitt 1.3 ovan, bygger min undersökning på 200 exempel från den skönlitterära svensk-franska parallellkorpusen, *CPSF*. Jag fick fram arbetsmaterialet genom att ta de tio första exemplen på *gérondif* ur varje roman, dvs. ur tio franska originalromaner och deras svenska översättningar samt ur tio svenska originalromaner och deras franska översättningar. Dessa 200 exempel har delats in i sju olika kategorier beroende på vilken betydelse *gérondif*-frasen uttrycker i relation till det överordnade verbet.

Som jag tidigare nämnt baseras min indelning av exempel på Halmøys (2003) indelning. De sju kategorierna beskrivs kort nedan. Ett av exemplen i materialet har inte placerats i någon kategori, eftersom det är ett exempel på en s.k. grammatikaliserad *gérondif*-konstruktion. De grammatikaliserade *gérondif*-konstruktionerna, som i princip kan ses som fasta uttryck, bestämmer inte längre vare sig det överordnade verbet eller någon annan satsdel (Titlestad 2007:23). I mitt material finns endast ett exempel på grammatikaliserad *gérondif*:

1. Quand sur un ton de plaisanterie et comme en passant, Siri me demanda si j'avais quand même pu casser quelques vitres [...].

Då Siri i skämtsam ton och liksom i förbigående frågade om jag lyckats krossa några rutor [...]. (Bergman)

Det här exemplet, *en passant*, förs till de grammatikaliserade uttrycken som ses som adverb. Exemplet uttrycker att något sker av en händelse (Halmøy 2003:77). Det här uttrycket är alltså inte längre att betrakta som en verbform. Eftersom detta enda exempel inte visar på något tydligt mönster vad gäller svenska motsvarigheter, kommer det inte att diskuteras mer här.

Den första, och största, av mina kategorier är samtidighet (kategori 1). I dessa exempel finns inte någon särskild relation mellan det överordnade verbet och *gérondif*- verbet, utan de två verbens handlingar sker endast samtidigt. Den här kategorin motsvarar Halmøys (2003:103) kategori B. Till den här kategorin har jag funnit underkategorier. Den första av dessa består av exempel där det överordnade verbet är ett

sägeverb (kategori 1a). Halmøy (2003:103–104) placerar inte dessa exempel i en egen kategori utan låter dem ingå i både B (samtidighet) och B' (gérondif-verbet specificerar betydelsen av det överordnade verbet). Den sistnämnda av dessa två motsvarar min andra underkategori (kategori 1b), förutom att sägeverben alltså i min kategorisering placerats i en egen grupp. Den sista av underkategorierna till kategori 1 är sådana exempel där gérondif-frasen föregås av *tout* (kategori 1c). Halmøy (2003:101) placerar även dessa under B, eftersom den kategorin är den enda som kan föregås av *tout*. Anledningen till att jag har valt att placera dessa exempel i egna kategorier är att de skiljer sig från de övriga exemplen i kategorin samtidighet och därför kan vara intressanta vad gäller svenska motsvarigheter.

Den näst största kategorin innehåller exempel där gérondif-frasen fungerar som ett tidsadverbial till det överordnade verbet (kategori 2). Denna kategori motsvaras av Halmøys (2003:92) RT, dvs. *repère temporel* (se avsnitt 2.2.1 ovan). Mellan denna kategori och den med exempel som uttrycker medel, orsak eller villkor är gränserna inte helt tydliga, vilket diskuteras närmare under respektive avsnitt. Därför har jag valt att klassificera sådana exempel där gérondif-frasen kan tolkas med både tids- och medel/orsaksbetydelse som en kategori (kategori 3), medan de som endast kan uttrycka medel, orsak eller villkor har placerats i en kategori (kategori 4). Anledningen till denna indelning, som saknas i Halmøy (2003), är att belysa hur problematisk en tolkning av gérondif kan vara.

En av Halmøys kategorier, den som hon kallar A', finns inte med i min indelning. Titlestad (2007:24) anser inte att det är nödvändigt med en så detaljerad kategorisering som Halmøy använder. Jag håller till viss del med om detta, och jag anser t.ex. inte att Halmøys grupp A' skiljer så mycket från grupp A att det är nödvändigt att betrakta dem som två olika grupper. I min indelning har jag därför valt att placera alla dessa exempel i kategori 4 (medel, orsak eller villkor). Samtidigt anser också Halmøy att många kategorier överlappar varandra, eftersom hon har valt att behandla vissa kategorier som undergrupper till andra, så att A' och B' är undergrupper till A respektive B. På samma gång som en alltför snäv kategorisering innebär att kategorierna ofta överlappar varandra, är det intressant att se mönster i användningen av gérondif. När man dessutom studerar vilka svenska motsvarigheter som finns till den franska konstruktionen, är mönstren viktiga för att kunna dra några slutsatser av resultatet. Därför har jag ändå valt att använda mig av många kategorier i min indelning, samtidigt som några av dem är underkategorier till en större, vidare kategori.

I tabell 1 nedan visas indelningen av *gérondif*-fraserna i de olika kategorier som jag använder:

TABELL 1. *Fördelning av exempel i kategorier enligt betydelse*

1. Samtidighet	60
1a. Samtidighet, överordnat verb är ett sägeverb	26
1b. Samtidighet, <i>gérondif</i> specificerar det överordnade verbet	17
1c. Samtidighet, <i>gérondif</i> -frasen föregås av <i>tout</i>	11
2. Tid	44
3. Tid och medel/orsak	13
4. Medel, orsak eller villkor	28
Grammatikaliserade <i>gérondif</i>	1
SUMMA	200

Resultaten för min studie stämmer till viss del med de resultat som Titlestad (2007) presenterar i sin kontrastiva norsk-franska studie av *gérondif*. Titlestad följde Halmøys kategorisering och därmed kan våra resultat inte helt jämföras. Det ska återigen nämnas att Titlestads undersökning omfattade både litterär och icke litterär text, vilket också begränsar möjligheterna till jämförelse. I presentationen av vilka grupper som var mest frekventa i Titlestad (2007:28–29) har resultaten delats upp för litterära och icke-litterära texter, men denna indelning följs inte i de följande kapitlen när de norska motsvarigheterna till *gérondif*-fraserna diskuteras.

Om man ändå ska försöka sig på en jämförelse mellan våra undersökningar kan man se många likheter, men även skillnader. I båda undersökningarna (vad gäller Titlestad den litterära undersökningen) var samtidighet (kategori 1) den största kategorin, dvs. den som Titlestad (2007:29) kallar B enligt Halmøys indelning. Det ska nämnas att jag till denna kategori inte räknar sägeverb (kategori 1a), vilket Titlestad gör. Om jag skulle slå samman mina två kategorier till en, skulle resultatet av min undersökning vara att det finns betydligt fler exempel av *gérondif*-fraser där verben uttrycker samtidighet. En skillnad mellan våra undersökningar är att Titlestads (2007:29) näst största kategori är den som hon kallar A, dvs. medel, orsak eller villkor (kategori 4). Så är inte fallet i min undersökning, där istället tid (kategori 2) är den näst största. En möjlig anledning till denna skillnad kan vara att jag ansett att många *gérondif*-fraser kan uttrycka både tid och medel/orsak, vilket även Titlestad (2007:52) konstaterar. Jag har därför valt att placera dessa exempel i en separat kategori (3), vilket inte Titlestad gör. Det skulle kunna innebära att sådana exempel som jag fört

till kategori 3, i Titlestads undersökning snarare skulle föras till hennes nästa största kategori, dvs. A.

Gérondif-frasernas svenska motsvarigheter redovisas och diskuteras nedan. Där det är möjligt kommer mina resultat att jämföras med Titlestads samt med det som Eriksson (1997) nämner om gérondif i sin kontrastiva studie av svensk och fransk meningsstruktur.

3.1 Samtidighet

Totalt är det 114 av undersökningens 200 exempel på gérondif som uttrycker samtidighet, då inräknat kategorierna 1, 1a, 1b och 1c. Detta innebär 57 % av exemplen. De olika kategorierna kommer att diskuteras var för sig, eftersom de svenska motsvarigheterna skiljer sig mellan dem.

Den största enskilda kategorin i min undersökning innehåller sådana exempel på gérondif där det inte finns någon logisk koppling mellan gérondif-verbet och det överordnade verbet, utan där det endast finns en samtidighet mellan de handlingar som de båda verben uttrycker, som i (2):

2. Henrik a fait quelques tartines, que nous *avons* lentement *mâchées* en regardant le jardin inondé de soleil.

Henrik bredde några smörgåsar som vi långsamt *tuggade* på medan vi såg ut genom fönstret, på trädgården som badade i sol. (Wägeus)

I den här kategorin, finns 60 exempel på gérondif, vilket motsvarar 30 %. I många fall kan det dock diskuteras om det endast rör sig om en samtidighet eller om gérondif-frasen uttrycker tid och därmed fungerar som tidsadverbial. (3) är ett exempel på detta:

3. Toi-même, tu *souriais* en me regardant.

Du själv *smålog* då du såg på mig. (Mauriac)

I det här exemplet, liksom i många andra, är det lätt att man tolkar gérondif-frasen till att uttrycka en tidsmarkering pga. av den svenska motsvarigheten, som är en tidsbisats. Den franska meningen kan dock tolkas på båda sätt, så att den antingen betyder 'du log och tittade på mig' eller 'du log när du tittade på mig'. Det här exemplet är därmed, tillsammans med många andra, ett bra exempel på att tolkningen av en fransk gérondif-fras ofta är öppen. Detta innebär ju också en svårighet

för översättare från franska eftersom man på svenska i dessa fall måste välja den ena eller andra motsvarigheten.

De svenska motsvarigheterna till den här kategorin visas i tabell 2 nedan och diskuteras i avsnitt 3.1.1 – 3.1.3 nedan. Förkortningen *KT* i tabellerna står för *källtext*.

TABELL 2. Svenska motsvarigheter till kategori 1. Samtidighet

Svensk motsvarighet	Svensk KT	Fransk KT	SUMMA
Samordning	14	8	22
Bisats	4	9	13
Prepositionsfras	2	7	9
Presens particip	1	5	6
Ingen motsvarighet	3	-	3
Adjektiv	1	1	2
Ett svenskt verb	1	-	1
Attribut	1	-	1
Adverb	-	1	1
Infinitiv	-	1	1
Substantiv	1	-	1
			60

3.1.1 Svensk motsvarighet: samordning

Den vanligaste svenska motsvarigheten till *gérondif* i den här kategorin är alltså samordning där de svenska verben i de allra flesta fall binds samman med konjunktionen *och*, som i (4):

4. [...] *j'agite* au-dessus de la terre ma baguette magique en prononçant des incantations.

[...] jag *svänger* min trollstav över stället där den är begravd och uttalar besvärjelser. (Sarraute)

I 22 exempel motsvarar samordningen *gérondif*-verbet som uttrycker samtidighet, vilket motsvarar drygt 37 %. Eriksson (1997:105) hävdar att en svensk samordning som motsvaras av en fransk participfras, dit *gérondif*-konstruktionen förs, är den strukturomvandling som oftast brukar ses som exempel på hur svensk och fransk meningsstruktur skiljer sig från varandra. Även i Titlestads (2007:64) undersökning är en samordning med konjunktionen *og* en mycket vanlig norsk motsvarighet. Eriksson (1997:114) fann att *gérondif* motsvaras av en svensk huvudsats (dvs. en samordning med det överordnade verbet) när den har ”tidsbetydelse och betecknar en med huvud verbet (ungefär)

samtidig handling”. Om de två verben uttrycker en samtidighet måste det ju också finnas en tidsbetydelse. Därmed kan man återigen notera att gränserna mellan kategori 1 (samtidighet) och kategori 2 (tid) är allt annat än skarpa.

Man kan också se att samordningen är vanligare i svenska originaltexter än i översättningar till svenska. Detta kan innebära att det här är fråga om *translationese*, dvs. att översättningar kan innehålla drag som reflekterar att de påverkats av källtexten (Johansson 2001:162). Eftersom samordningen här inte verkar vara lika vanlig i franska originaltexter skulle översättaren till svenska kunna ha påverkats av den franska strukturen.

3.1.2 Svensk motsvarighet: bisats

Bisats är den näst vanligaste motsvarigheten till *gérondif*-fraser i den här kategorin. I 13 exempel av 60, vilket motsvarar drygt 21 %, är den svenska motsvarigheten en bisats. De oskarpa gränserna mellan *gérondif*-verb som uttrycker samtidighet och tidsmarkering kan illustreras ytterligare med den här motsvarigheten, eftersom det oftast rör sig om tidsbisatser. Dessa inleds ibland med *medan* (5), ibland med *samtidigt som* (6) och ibland med *när* (7):

5. Il n’arrivait pas à jouir et l’agonissait d’injures en la frappant.

Han lyckades inte få utlösning och överöste henne med skymford medan han slog henne. (Queffélec)

6. [...] lui donner un gros baiser dans le creux de l’oreille et voir comme assourdi il y enfonce un doigt qu’il agite en secouant la tête [...].

[...] ge honom en stor kyss i örat, och se hur han liksom bedövd sticker in ett finger som han skakar samtidigt som han ruskar på huvudet [...]. (Sarraute)

7. Il crut aussi que, pleine d’appréhension, la sage-femme détournait les yeux en l’élevant devant elle dans le chambron [...].

Han trodde också att det var av rädsla som barnmorskan vände bort blicken när hon lyfte upp barnet där inne i kammaren [...]. (Magnan)

I alla dessa exempel uttrycker de svenska subjunktionerna samtidigheten som i franskan uttrycks med *gérondif*-frasen. Även *när* i (7) uttrycker samtidighet, eftersom ”*när* eller *då* [kan ange samtidighet], utan att denna speciellt stryks under” (Teleman m.fl. 1999:596, kursiv

stil i originalet). Titlestad (2007:63) fick också resultatet att en tidsbisats är en vanlig motsvarighet i den här kategorin. Det var särskilt i den litterära korpusen som en *gérondif*-fras som uttrycker samtidighet motsvarades av en norsk tidsbisats. Även i norskan inleds dessa med subjunktioner som uttrycker samtidighet.

3.1.3 Svensk motsvarighet: prepositionsfras eller presens particip

I några fall motsvaras *gérondif*-frasen i den här kategorin av en svensk prepositionsfras (8) eller presens particip (9):

8. [...] je *peux* juste *aspirer* par minuscules bouffées en détournant la tête [...].

[...] jag *kan* nått och jämnt *andas* i små, små andedrag, med bortvänt ansikte [...]. (Sarraute)

9. Depuis, ils *se donnaient* courage en chuchotant.

Sedan dess *hade* de viskande försökt hålla modet uppe på varandra. (Magnan)

Både prepositionsfras och presens particip är vanligare som motsvarighet i svenska översättningar än i svenska originaltexter. Detta får mig att tro att det även här kan vara fråga om translationese. Det är möjligt att en undersökning av hela korpusmaterialet skulle bekräfta iakttagelser som denna.

3.2 Samtidighet – överordnade verbet är ett sägeverb

Den här kategorin är, som jag tidigare nämnt, en undergrupp till kategori 1 (samtidighet), eftersom relationen mellan *gérondif*-verbet och det överordnade verbet är samtidighet. Det överordnade verbet i det här fallet är alltså ett sägeverb som i (10):

10. – C'est là, *dit-elle* en se touchant la gorge, ça ne passe pas.

– Där sitter det, *säger* hon och rör vid bröstet, det går inte över. (Sartre)

I den här gruppen finns sammanlagt 26 exempel av *gérondif*, vilket motsvarar 13 %. En av anledningarna till att denna kategori svarar för en så pass stor andel av undersökning skulle kunna vara att korpusen

består av skönlitterär text. De flesta av exemplen i den här kategorin finns i dialog, som är vanligare i skönlitteratur än i andra typer av text. Titlestad (2007:65) menar att konstruktionen med inskjuten sats som förekommer i dialog tillsammans med sägeverb kan vara anledningen till att hennes kategori B, dvs. samtidighet, var större i litterär text än i övrig text.

Eriksson (1997:115) menar att den här användningen av *gérondif*, där den bestämmer eller beskriver ett sägeverb, är den vanligaste. Han anser att den i dialog är i princip obligatorisk, precis som svenskan har få alternativ till samordning i det fallet (Eriksson 1997:115). Även Hansén & Schwartz (1992:226) tar upp franskans möjligheter i sådana här fall genom att nämna att man i franskan inte kan samordna två verb om det första står i omvänd ordföljd, vilket är fallet i (10).

I tabell 3 visas de svenska motsvarigheterna till *gérondif* i den här kategorin:

TABELL 3. Svenska motsvarigheter till kategori 1a. Sägeverb

Svensk motsvarighet	Svensk KT	Fransk KT	SUMMA
Samordning	7	10	17
Bisats	-	4	4
Ett svenskt verb	3	-	3
Ny mening	1	-	1
Prepositionsfras	-	1	1
			26

3.2.1 Svensk motsvarighet: samordning

I den här kategorin, liksom i fråga om samtidighet (kategori 1), är samordning den vanligaste svenska motsvarigheten till *gérondif* med 17 av 26 exempel eller drygt 65 %. Det franska överordnade verbet motsvaras då av det första svenska verbet i samordningen, vilket (11) visar:

11. – C'est vrai, *dit-il en souriant*, la liberté n'a pas de prix.

– Det är klart, friheten är värd mycket, *sa han och log*. (Larsson)

Det är inte förvånande att resultaten i kategori 1 (samtidighet) och kategori 1a (sägeverb) är så lika eftersom den senare är en undergrupp till den första. I Titlestad (2007:65) är samordning den enda norska motsvarigheten till den här typen av konstruktion. Eriksson (1997:115)

anser alltså att samordning i princip är det enda alternativet för svenskan i sådana här fall, men min undersökning visar att det också andra alternativ, även om de är få.

3.2.2 Svensk motsvarighet: bisats

Ett av alternativen till samordning som motsvarighet i den här kategorin är bisats. Totalt finns det fyra exempel av bisatser, vilket motsvarar drygt 15 %. Dessa bisatser är alla tidsbisatser, som (12):

12. "Ce soir", *annonça-t-il en démarrant* comme un fou, "c'est la fête".

"Ikväll", *sade han medan han rivstartade*, "är det fest!" (Queffélec)

Att gérondif-frasen motsvaras av en bisats förekommer bara i svenska översättningar. Därför kan det finnas anledning att tro att också detta förhållande är ett resultat av translationese. Denna misstanke stärks av Titlestads (2007:65) resultat att den enda norska motsvarigheten är samordning samt Erikssons (1997:115) påstående att samordning i princip är den enda svenska möjligheten.

3.2.3 Svensk motsvarighet: ett svenskt verb

I de svenska originaltexterna motsvaras sägeverbet och gérondif-verbet vid tre tillfällen av ett svenskt verb. Detta enda svenska verb motsvaras i de franska översättningarna av gérondif-verbet, så att den franska översättaren har lagt till ett verb som inte finns i den svenska meningen, som i (13):

13. – Quoique ce ne soit pas la façon habituelle de gagner la Terre Sainte, *dit-il en riant*.

– Fast det är ju inte det vanliga sättet att fara till Det heliga landet, *skrattade* han till. (Lagerkvist)

Detta tyder på att det finns andra sätt att uttrycka liknande betydelse i dialog på svenska, men då endast genom att använda ett verb. I franskan verkar detta inte vara möjligt på samma sätt, och då används istället två verb, varav det ena ingår i en gérondif-fras.

3.3 Samtidighet: gérondif-verbet specificerar det överordnade verbet

I den här kategorin har jag placerat de fall där verbet i gérondif-konstruktionen specificerar betydelsen av det överordnade verbet (Halmøy 2003:91). Skillnaden mellan den här kategorin i min och Halmøys, och därmed också Titlestads kategorisering, är att jag till denna kategori inte fört konstruktionen sägeverb följt av gérondif-konstruktion (*dit-il en riant*). Anledningen till detta är alltså att den senare konstruktionen var så vanlig i mitt material att jag ansåg att den var värd att diskutera för sig (se avsnitt 3.2 ovan).

I den här kategorin finns 17 av 200 exempel av gérondif, vilket motsvarar 8,5 %. Detta kan tyckas vara en liten grupp, men anledningen till att jag valt att diskutera den som en egen kategori är att de svenska motsvarigheterna följer ett tydligt mönster, vilket vi ska se nedan. Ett typiskt exempel inom den här kategorin visas i (14):

14. Burle balança sa pelle sur le tas de cailloux et *s'enfuit en courant*.

Burle kastade spaden på makadamhögen och rusade därifrån.
(Magnan)

I tabell 4 visas hur de svenska motsvarigheterna till den här kategorin av gérondif-konstruktioner ser ut i materialet:

TABELL 4. *Svenska motsvarigheter till kategori 1b. Gérondif specificerar*

Svensk motsvarighet	Svensk KT	Fransk KT	SUMMA
Ett svenskt verb			
Gérondif-verbet	6	4	10
Överordnade verbet	3	2	5
Två svenska verb			
Presens particip	1	-	1
Samordning	1	-	1
			17

3.3.1 Svensk motsvarighet: ett verb

Den vanligaste motsvarigheten i den här kategorin är att de två franska verben, dvs. det överordnade verbet och gérondif-verbet, motsvaras av ett svenskt verb. Oftast motsvarar det svenska verbet semantiskt gérondif-verbet, som i (15):

15. [...] mais elle laisse à sa place une couche blanchâtre sèche et dure que *j'amollis en l'humectant* avec un petit chiffon ou un bout de coton trempé dans l'eau du broc [...].

[...] men den efterlämnar ett vitaktigt, torrt och hårt märke som jag blöter upp med en liten trasa eller bomullstuss som jag doppar i vattenkannan [...]. (Sarraute)

Betydelsen av det franska överordnade verbet, *amollir* ('mjuka upp') finns alltså inte explicit uttryckt i den svenska meningen. Titlestads (2007:70) resultat vad gäller den här kategorin, dvs. den kategori som hon kallar B', är att även ett norskt verb motsvarar de två franska verben. Dock ger inte Titlestad någon statistik över hur ofta det är det överordnade verbet eller gérondif-verbet som motsvaras av ett norskt verb.

Det är inte särskilt förvånande att det oftast är det franska gérondif-verbet som semantiskt motsvaras av det svenska verbet, eftersom gérondif-verbets betydelse är mer specificerad än det överordnade verbets. Därför är det också mest naturligt att vid översättning till svenska använda sig av den betydelse som beskriver handlingen mest utförligt. Det som är intressant är att ett svenskt verb motsvarar gérondif-verbet i stort sett lika ofta i översättningar från svenska till franska som i översättningar från franska till svenska. Detta tyder på att den franska konstruktionen med två verb är mycket vanlig, så vanlig att en översättare väljer att översätta ett verb i den svenska källtexten med två verb i den franska översättningen, som i (16):

16. Il y a cinquante ans de cela, je *traverse* l'appartement en courant, dans la nuit et l'obscurité.

För femtio år sedan springer jag fram *genom* våningen i natt och mörker. (Myrdal)

I detta exempel kan man också se att det franska överordnade verbet inte alltid saknar semantisk motsvarighet i den svenska meningen. Här motsvaras den betydelsen av en svensk preposition, *genom*. Det franska överordnade verbets betydelse kan också motsvaras av ett svenskt adverbial, som i (17):

17. Et Ferrante se leva et *descendit en titubant*, comme les autres.

Och Ferrante reste sig och raglade därifrån, *ner under däck* som de andra. (Lagerkvist)

I andra exempel motsvarar det enda svenska verbet det franska överordnade verbet, som i (18):

18. – Que vous *filiez* par-derrière, en traversant la cour du garage voisin.
 – Jo, att ni kunde *gå ut* bakvägen över gården till bensinstationen.
 (Simenon)

Gérondif-verbets betydelse motsvaras här av en preposition. Även Titlestad (2007:72) fann att gérondif-verbet i den här kategorin kan motsvaras av en norsk prepositionsfras. Även om jag inte fann så många exempel på detta i mitt undersökningsmaterial tyder det på att tendensen skulle återkomma om hela materialet, dvs. alla exempel på gérondif i korpusen, studerades.

I hälften av exemplen i den här kategorin, närmare bestämt i 9 fall av 17, är det fråga om att gérondif-verbet är rörelseverb, som vi bl.a. kan se i exempel (16) och (17) ovan. Eriksson & Tegelberg (1989:40) påpekar att det finns en skillnad mellan franska och svenska rörelseverb. Franska rörelseverb kan inte samtidigt ”uttrycka själva rörelsen eller förflyttningen och sättet på vilket denna rörelse eller förflyttning sker”, vilket är möjligt för svenska rörelseverb (Eriksson & Tegelberg 1989:40). I franskan delas betydelsen istället upp på två uttryckssätt: ett finit verb och en prepositionsfras eller, som här, en gerundiumfras som anger sättet att röra sig eller förflytta sig. Med detta i åtanke är det heller inte särskilt förvånande att den vanligaste motsvarigheten i den här kategorin är ett svenskt verb.

3.3.2 Svensk motsvarighet: två verb

I ett fåtal exempel motsvaras de två franska verben, alltså det överordnade verbet och gérondif-verbet, av två svenska verb. De svenska verben kan då vara samordnade, som i (19):

19. Nous les *avons disposés* sur la table de la cuisine, en les classant selon leurs qualités respectives [...].
 Vi *bredde ut* föremålen på matbordet, sorterade dem i grupper alltefter inbördes kvalitet [...]. (Wägeus)

Ett annat alternativ är att det franska gérondif-verbet motsvaras av presens particip i svenskan, som i (20):

20. Un homme *arrive en marchant* [...].

Det *kommer* en man gående [...]. (Myrdal)

Ingen av dessa motsvarigheter är alltså vanliga i mitt material, endast ett exempel av varje motsvarighet. Även om man därför inte kan dra några slutsatser om detta mönster, är det ändå tydligt att det finns alternativ till den vanligaste motsvarigheten med ett svenskt verb. Även Titlestad (2007:71) nämner samordning som en norsk motsvarighet i den här kategorin, men hon påpekar också att den är ovanlig. Att vi båda funnit den tyder ändå på att samordning kan användas som motsvarighet till gérondif-konstruktionen i den här kategorin. Kanske skulle en större undersökning av hela materialet även här kunna visa på fler exempel.

3.4 Samtidighet – gérondif-frasen föregås av *tout*

I den här kategorin finns exempel av gérondif som föregås av adverbet *tout*. Detta adverb är den vanligaste att föregå en gérondif-fras (Halmøy 2003:125). *Tout* kan alltså bara föregå gérondif i den här kategorin (Halmøy 2003:101, Titlestad 2007:73) och kan antingen förstärka samtidigheten mellan det överordnade verbet och gérondif-verbet eller motsättningen mellan de båda verben (Halmøy 2003:125, Titlestad 2007:73, Eriksson 1997:115). I den här kategorin finner man 11 av 200 exempel, vilket motsvarar 5,5 %. I (21) förstärks samtidigheten och i (22) motsättningen:

21. Ainsi *pensait-il*, **tout en dévisageant** l'homme qui l'avait incité à penser de la sorte [...].

Så *tänkte* han och såg på mannen som kommit honom att tänka så [...]. (Lagerkvist)

22. Je ne me *souciais* pas d'Eva ni des enfants, **tout en sachant** que je devais leur envoyer de quoi vivre.

Jag *tänkte* inte alls på Eva och barnen, **även om** jag *visste* att jag var skyldig att skicka dem underhåll. (Larsson)

Samtidigheten är den vanligaste betydelsen med sammanlagt 9 exempel av 11 i den här kategorin, vilket motsvarar drygt 81 %. Fördelningen mellan språken och vilka svenska motsvarigheter som finns till gérondif i den här kategorin visas i tabell 5:

TABELL 5. Svenska motsvarigheter till kategori 1c. Tout

Betydelse	Svensk motsvarighet	Svensk KT	Fransk KT	SUMMA
Samtidighet	Bisats	1	5	6
	Samordning	2	1	3
Motsättning	Bisats	2	-	2
				11

3.4.1 Svensk motsvarighet: bisats

Den vanligaste svenska motsvarigheten i den här kategorin är bisats, som då alltid är en tidsbisats, som i (23):

23. Tout à l'heure, en descendant l'escalier de l'hôtel, j'ai entendu Lucie qui *faisait*, pour la centième fois, *ses doléances* à la patronne, **tout en encaustiquant** les marches.

Nyss när jag gick nedför hotelltrappan hörde jag Lucie som för hundrade gången *klagade* sin nöd för värdinnan medan hon höll på att bona trappan. (Sartre)

I (23) förstärker *tout* samtidigheten mellan det överordnade verbet och *gérondif*- verbet. Den svenska bisatsen inleds med subjunktionen *medan*, som uttrycker samtidighet, och därmed tid. Samtidigheten kan också uttryckas med subjunktionen *samtidigt som*, som i (24):

24. Ou bien son plaisir était-il de le *paraître tout en sachant* que sa condition d'épouse du gérant lui assurait le respect de la clientèle ?

Eller fann hon ett nöje i att se ut som om hon *hade gjort* det, samtidigt som hon visste att hennes egenskap av krögarens hustru tillförsäkrade henne kundernas respekt? (Bianciotti)

Det är intressant att se att en bisats som svensk motsvarighet främst återfinns i svenska översättningar från franska. Här finns det alltså anledning att tro att det är fråga om translationese och att översättaren har påverkats av den franska strukturen vid översättning till svenska. Titlestad (2007:74) fann också att en tidsbisats är den vanligaste norska motsvarigheten i den här kategorin. Bisatsen inleds då ofta med subjunktioner som *mens* och *idet*, som motsvarar de svenska subjunktioner som inleder bisatserna i mitt material.

Även när *tout* förstärker betydelsen motsättning är den svenska motsvarigheten en bisats, då med en subjunktion som uttrycker motsättning, som i (25):

25. J'ai l'habitude de bavarder un peu avec eux, de les *interroger*, **tout en ne sachant pas** pourquoi je le fais, car je ne les aime pas.

Jag brukar prata lite med dem, *fråga ut* dem, fast jag inte vet varför jag gör det, jag tycker inte om dem. (Lagerkvist)

Eftersom det bara finns ett fåtal exempel där *tout* förstärker betydelsen motsättning är det svårt att dra några slutsatser vad gäller mönster för de svenska motsvarigheterna. De som uttrycker motsättning finns dessutom bara i svenska källtexter, men om det här rör sig om translationese eller inte är omöjligt att avgöra med det begränsade materialet i den här undersökningen.

3.4.2 Svensk motsvarighet: samordning

Den andra svenska motsvarigheten till *gérondif* som förekommer i den här kategorin är samordning, som i (26):

26. [...] *barrer le pas au serveur à la boucle d'oreille en strass qui, tout en enlevant son tablier, gagnait déjà l'escalier* [...].

[...] spärra vägen för kyparen med strassörhänget, som höll på att ta av sig sitt förkläde och som redan *var på väg* till trappan [...].
(Bianciotti)

Här samordnas de två svenska verben med konjunktionen *och*, vilket är fallet i alla exempel där den svenska motsvarigheten är samordning. Det är bara de exempel där *tout* förstärker samtidigheten mellan de franska verben som samordning förekommer som svensk motsvarighet. Detta är inte särskilt förvånande eftersom motsättning troligtvis inte kan uttryckas med samordning, utan det krävs en subjunktion eller liknande som tydligt uttrycker den betydelsen.

Titlestad (2007:75) fann också att samordning fungerar som norsk motsvarighet till *gérondif* i den här kategorin. Som Titlestad (2007:75) påpekar är detta inte särskilt förvånande, eftersom samordning också var den vanligaste motsvarigheten i kategorin som uttrycker samtidighet, dvs. den som hon kallar B och som jag kallar samtidighet (kategori 1). Vad gäller resultatet från min undersökning är det därför förvånande att samordning är en så pass ovanlig motsvarighet.

3.5 Tid

I den här kategorin finns de exempel på *gérondif* där relationen mellan *gérondif*-verbet och det överordnade verbet är temporal. Det här är den näst största kategorin med 41 av sammanlagt 200 exempel. Därmed utgör den här gruppen 20,5 % av alla fall av *gérondif* i undersökningen. (27) visar ett typiskt exempel som ingår i den här kategorin:

27. En partant, il *me semblait* avoir passé là des années.

När jag reste därifrån *kändes* det som om jag hade varit där i flera år.
(Larsson)

I tabell 6 visas de svenska motsvarigheterna till *gérondif* som uttrycker tid:

TABELL 6. Svenska motsvarigheter till kategori 2. Tid

Svensk motsvarighet	Svensk KT	Fransk KT	SUMMA
Tidsbisats	11	20	31
Prepositionsfras	6	2	8
Infinitivkonstruktion	-	2	2
Presens particip	1	-	1
Samordning	1	-	1
Ingen motsvarighet	-	1	1
			44

3.5.1 Svensk motsvarighet: tidsbisats

Den absolut vanligaste svenska motsvarigheten i den här kategorin är en tidsbisats, som i 31 exempel av 44, drygt 70 %, motsvarar den franska *gérondif*-konstruktionen. Oftast inleds bisatsen med subjunktionen *när*, som i (28), och i ett fåtal fall med *då*, som i (29):

28. En sortant, et à mon grand étonnement, ils *m'ont* tous serré la main [...].

När de gick ut, tog de – till min stora förvåning – *mig i hand* allesammans [...]. (Camus)

29. Ce dernier *fronça* le sourcil en voyant le nouveau venu tirer de sa manche un mouchoir de soie verte comme pour s'en éponger le visage.

Denne *ryntrade* ögonbrynen då han såg nykomlingen dra fram en grön sidennäsduk ur ärmen som om han ämnade torka sig i ansiktet.
(Green)

Som Titlestad (2007:39) påpekar är den här motsvarigheten till *gérondif* som uttrycker tid inte alls förvånande, eftersom en bisats som inleds med en subjunktion av typen *när* placerar handlingen vid en viss tidpunkt. Den svenska subjunktionen, och bisatsen, får därmed samma funktion som den franska *gérondif*-konstruktionen. En tidsbisats med en inledande subjunktion av samma slag som svenskans *när* var också den vanligaste norska motsvarigheten i den här kategorin (Titlestad 2007:39).

3.5.2 Svensk motsvarighet: prepositionsfras

Den näst vanligaste svenska motsvarigheten till *gérondif*-konstruktioner som uttrycker en tidsbetydelse är en prepositionsfras. I 8 exempel av 44, vilket motsvarar drygt 18 %, hittar man den här motsvarigheten. I de flesta fall har den inledande svenska prepositionen en tidsbetydelse, som i (30) och (31):

30. Et c'est alors qu'à la hauteur du taillis en remontant de la grève elle *rencontra* un homme.

Då *mötte* hon i dungen på väg upp från sjön en man. (Trotzig)

31. Je *t'ai dit* en commençant que mes dispositions avaient d'abord été prises pour qu'il ne vous en restât rien.

I början av min bikt *sade* jag till dig att jag först vidtagit sådana dispositioner att ingenting skulle finnas kvar av dem åt er. (Mauriac)

Även när det gäller den här motsvarigheten kan man misstänka translationese. I det här fallet rör det sig dock inte om en konstruktion eller struktur som finns oftare i svenska översättningar från franska än i svenska original, utan den svenska motsvarigheten prepositionsfras förekommer inte lika ofta i översättningar från franska som i svenska originaltexter. Eftersom prepositionsfrasen främst förekommer som motsvarighet till *gérondif* i de svenska originaltexterna pekar det på att den konstruktionen är frekvent i svenskan. Översättarna skulle därför ha

kunnat påverkas av den franska texten genom att välja en konstruktion som inte är lika idiomatisk i svenskan, och därmed inte ens tänkt på möjligheten att använda en prepositionsfras.

3.6 Tid och medel/orsak

I den här kategorin har jag placerat de exempel av *gérondif* som kan tolkas som ett uttryck för både tid och medel/orsak. Anledningen till att jag har valt att placera dessa i en egen kategori är att det ofta är svårt att ge *gérondif*-konstruktionen en entydig betydelse. Även om konstruktionen förekommer i en större textuell kontext kan alltså flera olika tolkningar vara möjliga, som (32) och (33) visar:

32. La neige, en fondant autour de la petite dame enveloppée dans sa fourrure, *dessinait* des taches sombres sur le tapis.

Snön smälte omkring den pälsklädda lilla personen och *bildade* mörka fläckar på mattan. (Bergman)

33. Elle voulut s'enfuir de nouveau, mais chancela d'épouvante et *s'écorcha* les genoux en tombant.

Hon ville fly på nytt, men snubblade och *skrapade upp* knäna när hon ramlade. (Queffélec)

Båda dessa exempel kan tolkas på så sätt att *gérondif*-konstruktionen kan vara antingen ett tidsadverbial eller ett adverbial som uttrycker orsak. Exempel (32) kan alltså antingen tolkas som 'snön bildade fläckar när den smälte' eller som 'snön bildade fläckar på grund av att den smälte'. Samma gäller för (33): 'hon skrapade knäna när hon ramlade' eller 'hon skrapade knäna på grund av att hon ramlade'.

Titlestad (2007:52) menar att en *gérondif*-form som uttrycker en tidsmarkering också kan uttrycka orsak, men att den mest uppenbara betydelsen då oftast är tid. Men detta innebär alltså inte att *gérondif*-konstruktionen i det fallet saknar orsaksbetydelse. Enligt Nazarenko (2000:8–9) är orsaksförhållanden ofta sammanlänkade med andra förhållanden, främst tidsförhållanden. Det kan alltså vara möjligt att tolka ett yttrande utan orsaksmarkör med orsaksbetydelse, och därmed kan yttranden som i första hand uttrycker någon annan relation än orsak ofta även tolkas som att ha just orsaksbetydelse. I SAG (Teleman m.fl. 1999:600) nämns att:

temporal bisatser [lätt får] en betydelse som erinrar om kausala och konditionala bisatser [...]. När något sägs föregå något annat i tiden, uppfattar vi lätt det föregående som ett skäl till att den senare satsens aktion företas [...]. Därför implicerar ofta temporal bisatser en kausal relation.

Uppenbarligen är alltså dessa två betydelser ofta sammanlänkade, och den ena betydelsen utesluter inte nödvändigtvis den andra.

I tabell 7 visas de svenska motsvarigheterna till de gérondif-konstruktioner som kan uttrycka både tid och medel/orsak.

TABELL 7. *Svenska motsvarigheter till kategori 3. Tid och medel/orsak*

Svensk motsvarighet	Svensk KT	Fransk KT	SUMMA
Tidsbisats	2	5	7
Samordning	1	1	2
Relativ bisats	1	-	1
Presens particip	1	-	1
Ett svenskt verb	1	-	1
Ingen motsvarighet	1	-	1
			13

3.6.1 Svensk motsvarighet: tidsbisats

I den här kategorin motsvaras gérondif-konstruktionen främst av en svensk tidsbisats, som i (34):

34. [...] il *était* le dernier homme à s'occuper de ma mère en la recouvrant de terre tout l'après-midi [...].

[...] han *var* ju faktiskt den siste som ägnade min mor någon uppmärksamhet, när han nu skulle täcka henne med jord, det skulle ta hela eftermiddagen [...]. (Ernaux)

Enligt Titlestad (2007:52) är alltså tolkningen att gérondif-konstruktionen uttrycker tid den mest uppenbara i de flesta fall. Detta skulle möjligen kunna vara en orsak till att de flesta av gérondif-konstruktionerna i den här kategorin motsvaras av en tidsbisats. Översättare från franska till svenska tvingas i sådana här fall att ta ställning till vilken betydelse som är bäst i just det fallet. Det innebär ju alltså att en del av den ursprungliga betydelsen riskerar att gå förlorad.

3.6.2 Svensk motsvarighet: övriga

I övrigt finns inga tydliga mönster vad gäller de svenska motsvarigheterna till *gérondif* i den här kategorin. I två exempel rör det sig om samordning, men övriga motsvarigheter förekommer endast en gång vardera. Som vi ska se i nästa avsnitt finns det inte heller, vad gäller kategori 4 (medel, orsak eller villkor), några tydliga mönster. Därför är det sannolikt att den heterogena uppsättningen svenska motsvarigheter i den här kategorin speglar *gérondif*-konstruktionens komplexa semantik. De många tidsbisatserna i den här kategorin återfinns vi också i kategori 2 (tid) där tidsbisatsen är den dominerande motsvarigheten.

3.7 Medel, orsak eller villkor

I den här kategorin finns de *gérondif*-konstruktioner som uttrycker medel (35), orsak (36) eller villkor (37):

35. [...] quand il est bien sec, je me *mets à le faire luire en le polissant* avec un coin de la couverture de mon lit [...].

[...] när den är riktigt torr, börjar jag att putsa den med ett hörn av filten på sängen [...]. (Sarraute)

36. Celui qui *exhibe* sa misère en lorgnant la compassion du monde ferait mieux de chercher des pierres précieuses sur la lune.

Den som *kommer dragande* med sitt elände och fikar efter världens medlidande kan lika gärna se månen efter guld och ädla stenar. (Pleijel)

37. On *l'aurait bien étonné* en lui disant qu'il finirait concierge à l'asile de Marengo.

Han *skulle ha blivit* mycket *förvånad*, sade han, om någon hade sagt honom att han skulle sluta som vaktmästare på ett ålderdomshem i Marengo. (Camus)

I (35), där *gérondif*-konstruktionen uttrycker medel, tolkas den franska meningen som 'jag får den att skina genom att jag putsar den med ett hörn av filten'. I (36), där *gérondif* uttrycker orsak, tolkas den franska meningen som 'de som kommer dragande med sitt elände för att fika efter medlidande'. I (37) slutligen, där *gérondif* uttrycker villkor, tolkas

den franska meningen som den svenska översättningen, alltså med villkorsbisats.

Tabell 8 visar de svenska motsvarigheterna i den här kategorin:

TABELL 8. *Svenska motsvarigheter till kategori 4. Medel, orsak, villkor*

Betydelse	Svensk motsvarighet	Svensk KT	Fransk KT	SUMMA
Medel	Prepositionsfras, infinitiv	3	3	6
	Prepositionsfras, substantiv	3	-	3
	Ett svenskt verb	2	2	4
	Samordning	2	1	3
	Bisats	2	1	3
	Infinitivkonstruktion	1	1	2
	Sägeverb	1	-	1
				Medel: 22
Orsak	Prepositionsfras, substantiv	1	-	1
	Samordning	1	-	1
				Orsak: 2
Villkor	Villkorsbisats	-	2	2
	Prepositionsfras	-	1	1
	Ingen motsvarighet	1	-	1
				Villkor: 4
				Totalt: 28

3.7.1 Svensk motsvarighet: prepositionsfras

Medel är den prototypiska betydelsen för *gérondif* i den här kategorin och är den betydelse av de tre som oftast nämns i grammatikböcker (Titlestad 2007:45). Därför är det kanske inte så märkligt att dessa utgör den största gruppen med 22 av totalt 28 exempel, vilket motsvarar drygt 78 %. Detta resultat stämmer med det från Titlestads (2007:58) studie. Den vanligaste svenska motsvarigheten till *gérondif* är här en prepositionsfras som antingen följs av en infinitivkonstruktion (38) eller ett substantiv (39):

38. Aux termes d'une vieille croyance, on peut *déterminer* quel est l'âge d'un canard en le soulevant par la mandibule inférieure.

Enligt gammal tro kan man *mäta* en ands ålder genom att försöka lyfta den i undre näbben. (Wägeus)

39. Elle *a répondu* à cet amour en s'effaçant et en plongeant dans une douce anxiété.

Hon svarade med självutplåning och mjuk ängslighet. (Bergman)

3.7.2 Svensk motsvarighet: övriga

I övrigt finns det inte några tydliga mönster vad gäller de svenska motsvarigheterna till *gérondif* i den här kategorin. Den näst vanligaste motsvarigheten är att det överordnade verbet och *gérondif*- verbet motsvaras av ett svenskt verb som antingen motsvarar det överordnade verbet (40) eller *gérondif*- verbet (41):

40. J'ai *vu* depuis, en vivant chez les tiens, l'importance que prennent ces désordres dans une famille religieuse.

Jag har sedan dess bland de dina *sett* vilken betydelse sådana snedsprång tillmäts i en religiös familj. (Mauriac)

41. [...] une sarcelle *a rejoint* en virevoltant les roseaux.

[...] en krickand virvlade ner i vassen. (Wägeus)

Det verkar inte heller finnas några mönster vad gäller vilket verb som motsvarar det franska i sådana fall.

Titlestads (2007:48) resultat för den här kategorin, kallad A i hennes studie, är att en prepositionsfras följd av infinitiv är den vanligaste norska motsvarigheten. Också samordning förekommer som motsvarighet, även om den inte är så vanlig (Titlestad 2007:49–50). Dessa resultat stämmer med mina, eftersom även motsvarigheten samordning förekommer vid några tillfällen.

De övriga betydelserna, orsak och villkor, var inte särskilt frekventa i min undersökning. Att så få fall uttrycker orsak skulle kunna bero på att orsaksbetydelser ofta också kan tolkas som tidsbetydelser och att den senare av dessa ofta är den mest uppenbara (Titlestad 2007:52). Eftersom orsaks- och villkorsbetydelsen svarade för så få exempel är det heller inte möjligt att dra några slutsatser vad gäller de svenska motsvarigheterna.

4 Sammanfattning och avslutning

Att tolka ord och deras betydelser ingår alltid i en översättares arbete, och faktum är att det inte bara är på den lexikaliska nivån som tolkningsproblematiken gör sig påmind. Även grammatiska konstruktioner kan vara mångtydiga. Som översättare kan man därför vara tvungen att välja mellan två möjliga översättningar, om en uppenbar och självklar motsvarighet saknas i målspråket.

Den franska verbkonstruktionen *gérondif* är ett exempel på en grammatisk konstruktion som saknar direkt motsvarighet i svenskan. *Gérondif* består av prepositionen *en* och verbformen presens particip. Den fungerar alltid som adverbial i satsen och har normalt sett inget utsatt subjekt utan lyder under subjektet i den överordnade satsen. *Gérondif*- verbet kan tillsammans med det överordnade verbet uttrycka flera betydelser: samtidighet, tidsförhållande och medel-, orsaks- eller villkorsförhållanden.

Gérondif-konstruktionen kan därmed utgöra en svårighet för översättare till svenska på två olika sätt: för det första krävs en tolkning av *gérondif*-konstruktionens betydelse och för det andra måste man hitta en passande svensk motsvarighet. Syftet med studien är att undersöka vilka svenska motsvarigheter till *gérondif* som förekommer i den svensk-franska parallellkorpusen *CPSF*. Korpusen består av tio svenska romaner och deras franska översättningar samt tio franska romaner och deras svenska översättningar.

Studien bygger på 200 exempel på *gérondif*, tio ur varje roman. Dessa exempel har delats in i olika kategorier beroende på *gérondif*-konstruktionens betydelse. Indelningen baseras till stor del på Halmøys (2003) och Titlestads (2007) kategorisering av *gérondif*. Den kategori som samlade flest exempel i denna studie var den där *gérondif*- verbet i relation till det överordnade verbet endast uttrycker samtidighet (kategori 1), dvs. de två verbhandlingarna äger rum samtidigt. Denna kategori har tre undergrupper: en där det överordnade verbet är ett sägeverb (kategori 1a), en där *gérondif*- verbet specificerar det överordnade verbets betydelse (kategori 1b) och en där *gérondif*- verbet föregås av adverbet *tout* (kategori 1c). I kategori 1 (samtidighet) och i kategori 1a (sägeverb) är den vanligaste svenska motsvarigheten samordning mellan de två verb som semantiskt motsvarar franskans

verb. En annan vanlig svensk motsvarighet i dessa två kategorier är bisats. Oftast rör det sig om en bisats som uttrycker samtidighet, dvs. sådana som inleds med subjunktioner som *medan* och *samtidigt som*. I kategori 1b (gérondif-verbet specificerar betydelsen) är det vanligast att franskans två verb motsvaras av ett ensamt verb på svenska. Oftast svarar det svenska verbet då mot gérondif-verbets betydelse, vilket inte är förvånande eftersom den betydelsen är den mest specialiserade. I några exempel motsvaras det överordnade verbets betydelse av en svensk preposition. Gérondif-konstruktionerna i den kategori som uttrycker samtidighet, 1c (*tout*), kan förutom samtidighet också uttrycka motsättning. *Tout* förstärker dessa två betydelser. Det vanligaste är dock att gérondif-konstruktionen uttrycker samtidighet. I den här kategorin är den vanligaste svenska motsvarigheten en bisats, som alltid är en tidsbisats.

Den näst största kategorin (kategori 2) i undersökningen är den där gérondif-verbet relateras till det överordnade verbet med en tidsmarkering. Den vanligaste svenska motsvarigheten i den kategorin är en tidsbisats. Några av exemplen på gérondif som uttrycker tid har placerats i kategori 3 (tid och medel/orsak), eftersom betydelsen kan tolkas till att vara både tid och medel/orsak. Även i den kategorin var tidsbisatsen den vanligaste svenska motsvarigheten, vilket skulle kunna förklaras med att en tidsbetydelse i sådana fall är den mest uppenbara (Titlestad 2007:52). De övriga svenska motsvarigheterna i den kategorin följer inget tydligt mönster, vilket också till viss del gäller för kategori 4 (medel, orsak eller villkor). I den här kategorin är medel den vanligaste betydelsen och den vanligaste svenska motsvarigheten till dessa gérondif-konstruktioner är en prepositionsfras som antingen följs av en infinitivkonstruktion eller ett substantiv. Förutom denna motsvarighet finns inga tydliga mönster. När det gäller betydelserna orsak och villkor går det inte att dra några slutsatser om svenska motsvarigheter, eftersom dessa betydelser förekommer med så få belägg i materialet. Det ska tilläggas att några gérondif-konstruktioner som uttrycker orsak har placerats i kategori 3 (tid eller medel/orsak), eftersom dessa också kan ges tidsbetydelse.

I fråga om några kategorier finns det anledning att misstänka att vi har att göra med *translationese*, dvs. att översättaren har påverkats av källspråket och använt sig av en konstruktion som inte är den mest idiomatiska och frekventa på målspråket. Detta återfinns bl.a. i kategori 1 (samtidighet), där samordning är en vanligare motsvarighet till gérondif i svenska originaltexter än i översättningar till svenska, och i kategori 1a (sägeverb), där bisats som svensk motsvarighet endast förekommer i svenska översättningar. Materialet med 200 exempel på

gérondif är dock för litet för att säga om så är fallet, men en studie av hela materialet, dvs. alla exempel på gérondif i korpusen, skulle ge möjlighet att närmare undersöka detta.

Undersökningen visar att det finns mönster vad gäller svenska motsvarigheter till gérondif i de olika kategorierna. Den visar också att tolkningen av gérondif är allt annat än självklar, vilket leder till att översättare till svenska kan tvingas välja mellan två konstruktioner som uttrycker olika betydelser. Risker är att en av de tolkningsmöjligheter som den franska källtexten erbjuder då kan gå förlorad i den svenska översättningen.

Material- och litteraturförteckning

Material: *Corpus Parallèle Suédois–Français (CPSF)*

- Bergman, Ingmar 1987. *Laterna Magica*. Stockholm: Norstedts.
- Bergman, Ingmar 1987. *Laterna Magica*. Översättning C.G. Bjurström & L. Albertini. Paris: Gallimard.
- Bianciotti, Hector 1985. *Sans la miséricorde du Christ*. Paris: Gallimard.
- Bianciotti, Hector 1989. *Utan Kristi barmhärtighet*. Översättning C.G. Bjurström. Stockholm: Norstedts.
- Camus, Albert 1975 [1942]. *L'Etranger*. Paris: Gallimard.
- Camus, Albert 1989 [1942]. *Främlingen*. Översättning S. Lindström. Stockholm: Bonniers.
- Enquist, Per Olov 1983 [1978]. *Musikanternas uttåg*. Stockholm: Mån-pocket.
- Enquist, Per Olov 1980. *Le départ des musiciens*. Översättning M. de Gouvenain & L. Grumbach. Paris: Flammarion.
- Ernaux, Annie 1999 [1987]. *Une femme*. Paris: Gallimard.
- Ernaux, Annie 1994 [1993]. *Kvinnan*. Översättning K. Waldén. Stockholm: Mån-pocket.
- Green, Julien 1987 [1950]. *Moïra*. Paris: Seuil.
- Green, Julien 1951. *Moïra*. Översättning E. R. Grummerus. Stockholm: Geber.
- Lagerkvist, Pär 1962. *Pilgrim på havet*. Stockholm: Bonniers.
- Lagerkvist, Pär 1963. *Pèlerin sur la mer*. Översättning M. Gay & G. de Mautort. Paris: Stock.
- Larsson, Stig 1984. *Nyår*. Stockholm: Alba.
- Larsson, Stig 1987. *Nouvel An*. Översättning J.-B. Brunet-Jailly. Paris: Presses de la Renaissance.
- Magnan, Pierre 1997 [1984]. *La Maison assassinée*. Paris: Denoël.
- Magnan, Pierre 1987 [1986]. *Stenängeln*. Översättning C. Angelfors. Höganäs: Bra Böcker.
- Mauriac, François 1991 [1932]. *Le nœud de vipères*. Paris: Grasset.
- Mauriac, François 1992 [1932]. *Ormboet*. Översättning A. Claëson. Stockholm: Litteraturfrämjandet.
- Moberg, Vilhelm 1998 [1950]. *Utvandrarna*. Stockholm: Bonniers.
- Moberg, Vilhelm 1999. *La Saga des émigrants*, band I, *Au pays* & band II, *La traversée*. Översättning P. Bouquet. Larbey: Gaïa.
- Myrdal, Jan 1989 [1982]. *Barndom*. Stockholm: Norstedts.
- Myrdal, Jan 1988. *Enfance en Suède*. Översättning M. de Gouvenain & L. Grumbach. Arles: Actes Sud.

- Pleijel, Agneta 1993. *Fungi: en roman om kärleken*. Stockholm: Norstedts.
- Pleijel, Agneta 1997. *Fungi: un roman sur l'amour*. Översättning A. Gibson. Paris: Flammarion.
- Queffélec, Yann 1989 [1985]. *Les noces barbares*. Paris: Gallimard.
- Queffélec, Yann 1987. *Barnet på vinden*. Översättning B. Arenander. Stockholm: Bonniers.
- Sarraute, Nathalie 1987 [1983]. *Enfance*. Paris: Gallimard.
- Sarraute, Nathalie 1987 [1984]. *Innan bilden bleknat*. Översättning C.G. Bjurström. Stockholm: Bromberg.
- Sartre, Jean-Paul 1991 [1938]. *La Nausée*. Paris: Gallimard.
- Sartre, Jean-Paul 1990 [1949]. *Äcklet*. Översättning E. Alexandersson. Stockholm: Bonniers.
- Simenon, Georges 1964. *La Chambre bleue*. Paris: Presses de la cité.
- Simenon, Georges 1977. *Det blå rummet*. Översättning K. Hallén. Stockholm: Bonniers.
- Sundman, Per Olof 1977. *Berättelsen om Sån*. Stockholm: Norstedts.
- Sundman, Per Olof 1980. *Ce pays est une grande île*. Översättning M. d'Argentré-Rask. Paris: Gallimard.
- Trotzig, Birgitta 1985. *Dykungens dotter: en barnhistoria*. Stockholm: Bonniers.
- Trotzig, Birgitta 1988. *La fille du roi crapaud: roman*. Översättning M. d'Argentré-Rask. Paris: Gallimard.
- Wägeus, Mats 1986. *Jakt på vitt fält*. Stockholm: Alba.
- Wägeus, Mats 1990. *Scène de chausse en blanc*. Översättning J.-B. Brunet-Jailly. Paris: Presses de la Renaissance.

Litteratur

- Baker, Mona 2004. The treatment of variation in corpus-based translation studies. I: *Language matters*. 2004:1. S. 28–38.
<http://pdfserve.informaworld.com.ezproxy.ub.gu.se/950711_731377804_793592711.pdf>. Hämtad 2011-03-28.
- Boysen, Gerhard 1996. *Fransk grammatik*. Lund: Studentlitteratur.
- Eriksson, Olof 1997. *Språk i kontrast. En jämförande studie av svensk och fransk meningsstruktur*. Göteborg: Akademiförlaget AB.
- Eriksson, Olof & Elisabeth Tegelberg 1989. *Svensk-franska strukturövningar med facit*. Göteborg: Esselte studium (Akademiförlaget).
- EAGLES=Expert Advisory Group on Language Engineering Standards 1996.

- <www.ilc.cnr.it/EAGLES96/corpus/typ/node5.html#SECTION00041000000000000000>. Hämtad 2011-05-20.
- Granger, Sylviane 2003. *The Corpus Approach: A Common Way Forward for Contrastive Linguistics and Translation Studies*. I: Granger, Sylviane m.fl. (red.), *Corpus-based Approaches to Contrastive Linguistics and Translation Studies*. Amsterdam etc.: Editions Rodopi B.V.
- Hansén, Iah & Björn Schwartz 1992. *Gleerups franska grammatik*. Malmö: Gleerups.
- Halmøy, Odile 2003. *Le gérondif en français*. Paris: Orphys.
- Johansson, Stig 2001. Translationese: Evidence from the English-Norwegian Parallel Corpus. I: *Gäller stam, suffix och ord. Festskrift till Martin Gellerstam*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Laviosa, Sara 2002. *Corpus-based Translation Studies. Theory, Findings, Applications*. Amsterdam etc.: Editions Rodopi B.V.
- Mossberg, Mari 2006. *La relation de concession. Étude contrastive de quelques connecteurs concessif français et suédois*. Växjö: Växjö University Press.
- Nazarenko, Adeline 2000. *La cause et son expression en français*. Paris: Orphys.
- Pedersen, John m.fl. 1980. *Fransk universitetsgrammatik*. Köpenhamn: Esselte Studium.
- Ramnäs, Mårten 2008 [2006]. *Étude contrastive du verbe suédois få dans un corpus parallèle suédois-français*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Tegelberg, Elisabeth 2005. *Vad är svårt i fransk grammatik? En resonerande inventering av svenska studerandes problem i fransk grammatik*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Teleman, Ulf m.fl. 1999. *Svenska Akademiens Grammatik. 4. Satser och meningar*. Stockholm: Norstedts.
- Titlestad, Anne-Lise 2007. *Le gérondif: valeurs circonstancielles et correspondances en norvégien. Une étude contrastive*. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Tymoczko, Maria 1998. Computerized Corpora and the Future of Translation Studies. I: *Meta: journal des traducteurs/Meta: Translators' journal*. 1998:4. S. 652–660.
<www.erudit.org/revue/meta/1998/v43/n4/004515ar.html?vue=resume>. Hämtad 2011-03-25.
- Wall, Kerstin m.fl. 1999. *Bonniers franska grammatik*. Stockholm: Bonnier Utbildning AB.